

ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS

FORVM

Acta Juridica et Politica

XIII. évfolyam
2. szám

SZEGED
2023

Redigunt:

TAMÁS ANTAL, ZSUZSANNA JUHÁSZ, KRISZTINA RÚZS MOLNÁR, ZSOLT SZOMORA, NORBERT VARGA

Collegium scientiae actorum:

ATTILA BADÓ, MÁRTA DEZSŐ, ZSUZSANNA FEJES, KLÁRA GELLÉN,
ATTILA HARMATHY, JÓZSEF LICHTENSTEIN, BARNA MEZEY,
GÁBOR ROKOLYA, ARNDT SINN, BÉLA SZABÓ, ISTVÁN SZABÓ,
GERHARD THÜR

Editors:

MÁRTA GÖRÖG, ZSÓFIA KAPRINAY

Redigit:

MÁRIA HOMOKI-NAGY

Nota

FORVM Szeged

Szerkesztőbizottság:

ANTAL TAMÁS, JUHÁSZ ZSUZSANNA, RÚZS MOLNÁR KRISZTINA,
SZOMORA ZSOLT, VARGA NORBERT

A folyóirat tudományos testülete:

BADÓ ATTILA, DEZSŐ MÁRTA, FEJES ZSUZSANNA, GELLÉN KLÁRA,
HARMATHY ATTILA, LICHTENSTEIN JÓZSEF, MEZEY BARNA,
ROKOLYA GÁBOR, SINN ARNDT, SZABÓ BÉLA, SZABÓ ISTVÁN,
THÜR GERHARD

Szerkesztők:

GÖRÖG MÁRTA, KAPRINAY ZSÓFIA

Főszerkesztő:

HOMOKI-NAGY MÁRIA

Műszaki szerkesztő:

MARVANEK JUDIT

Kiadja

GÖRÖG MÁRTA
dékán

Kiadványunk rövidítése

FORVM Szeged

ISSN 0324-6523 Acta Universitatis Szegediensis

ISSN 2063-2525 FORVM Acta Juridica et Politica

A kötet a Magánjogot Oktatók Egyesületének XII., a Magánjogot Oktató Fialok XVII. éves rendes konferenciája alkalmából, az *MTA SZAB Gazdasági Jogi Munkabizottság támogatásával készült.*

TARTALOMJEGYZÉK

BAKOS-KOVÁCS KITTI A szellemi tulajdonvédelem újkori dogmatikai alapjai.....	5
BÁNYAINÉ SZEPESI BETTINA A szakértői vélemény garanciális biztosítékai.....	13
ÁDÁM BOÓC The Rules of Procedure of the Arbitration Court of the Hungarian Chamber of Commerce and Industry in force since 30 December 2022, concerning liability of arbitrators.....	21
CSÉFFAI ATTILA CSABA A más eljárásban kirendelt szakértő véleményének felhasználása a polgári perben....	27
FARKAS CSABA A törvényességi felügyeleti eljárás új arca.....	35
FAZAKAS ZOLTÁN JÓZSEF A szindikátusi szerződés és a társasági hűség.....	41
GOMBOS KATALIN – SELNICEAN LÁSZLÓ A fogyasztói jogérvényesítés lehetőségei az online térben.....	49
EDIT KRISTON The regulation background of „Sharenting” in Hungary.....	59
MOLNÁR JUDIT A közjegyző előtti egyezségi eljárás és a fizetési meghagyási eljárás kapcsolata a három millió forintot meg nem haladó pénzkövetelések érvényesítése körében.....	67
NAGY ADRIENN Gondolatok a végrehajtási jog elévüléséről.....	77
NYILAS ANNA Mesterséges intelligencia alkalmazása a polgári perben: lehetőségek és kihívások.....	89
SZIVÓS KRISTÓF Gondolatok az individualizációs és a szubsztanciálási elméletekről a legújabb magyar perjogi kodifikáció tükrében.....	103
TÓTH BARBARA Határozatok / közokiratok / egyezségek.....	111
TŐKEY BALÁZS Az öröklési szerződésre alkalmazandó szabályokról.....	127

BAKOS-KOVÁCS KITTI*

A szellemi tulajdonvédelem újkori dogmatikai alapjai

„...az úttörő tudomány műveléséhez szükség van tudományos és szellemi kockázatvállalásra is.”

(W. Thomas Boyce: *Orchideák és pitypangok*)¹

I. A kutatás célkitűzései és módszertana

A szellemi tulajdonvédelem jogi szabályozása mély nemzetközi gyökerekből táplálkozik. Az Európai Unió tagállamaiban a nemzetközi egyezményekben meghatározott normák nemzeti jogokra gyakorolt magánjogi hatásai különös figyelemmel kerülnek új megvilágításba az unió nemzetközi szervezetekben és nemzetközi egyezményekben betöltött tagságából fakadóan 2009 után.² Jelen kutatás kérdése, hogy a szellemi tulajdonvédelem nemzetközi jogi keretrendszere közös globális rendszertani és fogalmi alapokat képezve határozza meg a szellemi tulajdonvédelem nemzeti szabályozásának magánjogi dogmatikáját. A jelenkori globális és európai jogfejlődés stádiumában kimutatható,³ hogy a szellemi tulajdon védelmének nemzetközi elismerését és alapját képező nemzetközi egyezmények egyben olyan magánjogi anyagi jogi előírásokat határoznak meg, amelyek az egyes államok hazai szabályozásában is bírhatnak közvetlen hatással.

A kutatás módszertana nemzetközi alapokon nyugvó analitikus rendszertani megközelítés, amely a hazai szellemi tulajdonvédelmi szabályozás globális és regionális dogmatikai metszeteinek újkori interpretációját célozza. Ennek keretei között a kutatás elsődleges jogforrások feltárására épül a nemzetközi egyezmények normaszövegének, valamint az Európai Unió vonatkozó másodlagos jogforrásainak textuális vizsgálatával. Jelen tanulmány összegző téziseket szintetizál. Kevés szakirodalmi bázis kapcsolódik a szellemi tulajdon védelmét szolgáló nemzetközi egyezmények értelmezéséhez. A dogmatikai tisztaság jegyében - a kutatás célkitűzéseit tekintve - a nemzetközi egyezmények-

* adjunktus, SZTE Állam- és Jogtudományi Kar

¹ BOYCE, W. THOMAS: *Orchideák és pitypangok – A magabiztos és az érzékeny gyerekek is lehetnek boldogok.* Libri Kiadó. Budapest, 2019. 140. p.

² BLUTMAN LÁSZLÓ: *Az Európai Unió joga a gyakorlatban – a Brexit után.* HvgOra. Budapest, 2020. 112–124. pp.

³ COING, HELMUT: *A jogfilozófia alapjai.* Osiris. Budapest, 1996. 124–125. pp.

hez született kommentárok, útmutatók, valamint az uniós szabályozás felépítését közvetlenül vizsgáló szakirodalmi álláspontok előtérbe helyezése indokolt. Ebből fakadóan a kutatás ezen fázisában még tudatosan kerültek kirekesztésre azon modernkori szakirodalmak, amelyek akár a szellemi tulajdonvédelem idegen nyelven elérhető nemzetközi összefoglalását vagy nemzeti szintű interpretációját adják.

A kutatás eredményeit torzító tényezőként jelentkezik, hogy nyelvi korlátok okán nem volt lehetőségem a nemzetközi egyezmények hivatalos nyelvi változatainak összevetésére. Ezen kívül szükségesnek mutatkozott az egyes jogrendszerek magánjogában megjelenő, eltérő nemzetállami dogmatikai hagyományoktól való függetlenítés, ugyanakkor kimutatható, hogy ezen törekvés nem érvényesülhet totálisan, hiszen a TRIPS-egyezmény alapján (1) a szellemi tulajdonjogok érvényesítése során figyelembe kell venni a nemzeti szabályozás közötti különbségeket, (2) alapelveként érvényesül, hogy a nemzeti szabályozás kialakítása során maximálisan figyelemmel kell lenni a fejlődő országok adottságaira.⁴ (3) A TRIPS-egyezmény univerzális értéként ismeri el, hogy a szellemi tulajdonjog magánjog.⁵ Ez utóbbi feltételezi a magánjog univerzális jogelméleti alapjait és egyetemes jogi karakterisztikáját.⁶

II. A szellemi tulajdon nemzetközi védelmének jelentősége

A szellemi tulajdon védelmének központi fogalma a szellemi tulajdon. A WIPO honlapján elérhető meghatározás szerint *'intellectual property (IP) refers to creations of the mind'*.⁷ A szellemi tulajdon jogi oltalmának előfeltétele az ész intellektuális alkotótevékenységének eredménye. Az emberi alkotótevékenység a személyiség szabad kibontakozását szolgálja. A szellemi tulajdonjogok kizárólagos jogot biztosítanak az oltalom jogosultjai számára, ebből fakadóan a szellemi tulajdon védelme jogi védelmet takar; jogi elismerés nélkül nem létezik. A privátautonómia talaján és annak primátusát is megjelenítve a TRIPS-egyezmény világszinten ismeri el, hogy a szellemi tulajdon jogi védelme a magánjog eszköztárával biztosított. Ebből fakadóan a szellemi tulajdonnal kapcsolatos jogsértések polgári bíróság előtt a nemzeti eljárásjogok alkalmazásával érvényesíthetőek.⁸

A szellemi tulajdon nemzetközi szintű jogi elismerése ugyanakkor nem csupán a speciális tárgyú nemzetközi egyezmények világszintű hálózatában ölt testet. Az UNESCO víziója, hogy *'peace must be built upon the intellectual and moral solidarity of humanity'*,⁹ így a szellemi tulajdon jogi védelme egyben a béke megteremtésének és fenntartásának garanciális bástyája.

⁴ STERLING, J.A.L.: *TRIPS Agreement – Copyright and related rights*. European Communities. Luxembourg, 2000. 3. p.

⁵ 1998. évi IX. törvény az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény és mellékleteinek kihirdetéséről. Preambulum.

⁶ COING 1996, 179–180. pp.

⁷ *What is Intellectual Property?* <https://www.wipo.int/about-ip/en/> (2023. 06. 30.).

⁸ TRIPS-egyezmény 42. cikk.

⁹ KÉRÉVER, ANDRÉ: *The Universal Copyright Convention*. <https://en.unesco.org/courier/news-views-online/universal-copyright-convention> (2023. 06. 30.).

III. A védett jogi tárgy

Előzményi jogelméleti kutatások alapján megállapítható, hogy a jogképzés középpontjában az ember áll;¹⁰ az emberi működés egyetemes alapja képezi így egyben a védett jogi tárgy alapjait. Magánjogi történeti és jogelméleti kutatások támasztják alá a magánjog lélektani, pszichológiai eredőit,¹¹ az alkotótevékenység értelmezése így jelenkorunkban a pszichológiatudományokból eredeztethető. Bár a védett jogi tárgy jóval szélesebb és bővebb tárgyalás tárgyát képezi, a kutatás mégis ezen kis szelet bemutatásának szeretne figyelmet szentelni.

A védett jogi tárgy az emberi alkotótevékenység. Az alkotótevékenység definitív meghatározását nem nyújtják a nemzetközi egyezmények.

Az alkotótevékenység öngyógyító folyamat. Ennek keretei között pszichológiai megközelítésben a „megbetegedett” személyiség – figyelembe véve az egyén személyiségtulajdonságait, szociális környezeti hatásait¹² – a személyiségén belül tudatos döntési folyamatok nyomán a gyakorlati cselekvés sajátos összerendezettségében megjelenő eredeti vagy új külvilági eredményt hoz felszínre.¹³ Az egyén szabad döntési joga (1) szeretne-e gyógyulni, (2) a gyógyulást személyiségét kibontakoztató és egyben kifejező alkotótevékenység keretei között szeretné-e megtenni. (3) Az egyén a privátautonómia talaján szabadon teheti meg ezen önkifejezését az egyéni akarat szabad érvényesülésének magánjogi határait tiszteletben tartva.¹⁴

Az alkotótevékenység elismerése ugyanakkor társadalmi szükséglet is, amelynek jogi védelme így feltétlenül szükségessé válik.¹⁵ A kreativitás a Maslow-piramis alapján az önmegvalósítás szükséglete.

A kreatív alkotótevékenység az ember sajátja, amely determinálja a jogvédelem alanyát.

¹⁰ BAKOS-KOVÁCS KITTI: *A magánjogról – történetiségében és a modern jogfejlődés tükrében*. In: Farkas Csaba – Görög Márta – Hegedűs Andrea – Kaprinay Zsófia – Pákozdi Zita – Varga Imre (szerk): Ünnepi kötet Dr. Szabó Imre egyetemi tanár 70. születésnapjára. Acta Universitatis Szegediensis FORVM Acta Juridica et politica. XI. 3. szám. Szeged, 2021. 13–24. pp.

¹¹ SZÁSZY-SCHWARZ GUSZTÁV: *Parerga – Vegyes jogi dolgozatok*. Athenaeum. Budapest, 1912. 6. p.; MENSKI, WERNER: *Comparative Law in a Global Context – The Legal Systems of Asia and Africa*. Cambridge University Press. New York, 2006. 39. p.; GESSNER, VOLKMAR – HOELAND, ARMIN – CSABA, VARGA: *European Legal Cultures*. Dartmouth. Aldershot, Brookfield USA, Singapore, Sydney, 1996. 107.p., 111. p., 114. p.

¹² GANI, MARY W.: *Creative Autonomy, Copyright and Popular Music in Nigeria*. palgrave macmillan. Cham. Switzerland, 2020. 25. p.

¹³ GABORA, LIANE: *Psychology of Creativity*. In: Carayannis, Elias G. (Ed.): *Encyclopedia of Creativity, Invention, Innovation, and Entrepreneurship*. Springer, New Delhi, 2013. 1515–1520. pp.

¹⁴ *Magánjog*. In: Márkus Dezső (szerk.): *Magyar jogi lexikon*. V. kötet. Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság. Budapest, 1904. 307–308. pp.

¹⁵ SZILÁGYI PÉTER: *Jogi alaptan*. ELTE Eötvös Kiadó. Budapest, 2011. 248–249. pp., 251. p.

IV. A szellemi tulajdon védelmének nemzetközi és uniós jogi rendszeréből levezethető alaptételek magánjogi hatásai hazánkban

Az Egyetemes Szerzői Jogi Egyezmény elismeri, hogy a szellemi tulajdon védelme az emberi jogok része;¹⁶ további kutatások részét kell, hogy képezze a szellemi tulajdonvédelem alapjogi eredőinek feltárása, amely elengedhetetlenül szükséges a gyorsan változó és innovatívan fejlődő világban a magánjogi dogmatika megszilárdításához.¹⁷

Az alapelvek jogban, illetve magánjogban betöltött többes funkciója¹⁸ arra enged következtetni, hogy a TRIPS-egyezmény alapelvei és céljainak át kell hatnia a szellemi tulajdon oltalmát biztosító nemzeti magánjogi előírások kialakítását mind a jogalkotásban, valamint a belső szabályozó normákban, azok tartalmában, értelmezésében.

A szellemi tulajdonvédelem oltalmi formái az alkotótevékenység eredményeképpen a külvilágban megjelenő alkotás tárgya szerint klasszifikálhatóak. A jogi védelem szempontjából előfeltétel, hogy az alkotás megfeleljen a nemzeti jogszabályokban foglalt, a jog által előírt kritériumoknak. Amennyiben az állam tagja azon nemzetközi egyezményeknek, amelyek globális szinten egységes jogi előírásokat fektetnek le a jogi védelem előfeltételeként, akkor a nemzeti szabályok nemzetközi alapokon nyugodva világszinten azonos, vagy legalábbis hasonló fogalmakra és alapelvekre épülő jogi védelmet teremtenek meg. A kutatás további célkitűzéseiként jelenik meg a nemzetközi alapokon nyugvó definitív fogalmi készlet interpretatív kidolgozása.

A tárgyi jog elsődleges feldolgozásán alapulva¹⁹ megállapítható, hogy a szerzői jog területét átfogó Berni Uniós Egyezmény (továbbiakban: BUE) magánjogi hatásai többértően érvényesülnek, figyelemmel hazánk uniós tagságára is. Az egyezmény tagállami magánjogi előírásokkal való kapcsolata normatani szempontból akként értékelhető, hogy (1)

¹⁶ *The Universal Copyright Convention – UNESCO*. <https://en.unesco.org/courier/news-views-online/universal-copyright-convention> (2023. 06. 30.); XIONG, PING: *An International Law Perspective on the Protection of Human Rights in the TRIPS Agreement: An Interpretation of the TRIPS Agreement in Relation to the Right to Health International Studies in Human Rights*. Martinus NIJHOFF Publishers, Leiden-Boston, 2012. 244–245. pp.

¹⁷ Az emberi jogok „a modern jog normatív alapokon nyugvó mély struktúrájának szerves részei”. Lásd: TUORI, KAARLO: *Legal Culture and General Societal Culture*. In: Wilhelmsson, Thomas – Paunio, Elina – Pohjolainen, Annika (Ed.): *Private Law and the Many Cultures of Europe*. Kluwer Law International, Netherlands, 2007. 32. p., 35. p.

¹⁸ ALPA, GUIDO: *General Principles of Law*. Annual Survey of International & Comparative Law Vol. 1, Iss. 1, Article 2. <http://digitalcommons.law.ggu.edu/annlsurvey/vol1/iss1/2> (2023. 06. 30.); DACI, JORDAN: *Legal Principles, Legal Values and Legal Norms: are they the same or different?* Academicus – International Scientific Journal <https://academicus.edu.al/nr2/Academicus-MMX-2-109-115.pdf> (2023. 06. 30.); BOÓC ÁDÁM: *Gondolatok az alapelvek szerepéről Magyarország új Polgári Törvénykönyvében*. In: Grad-Gyenge Anikó (szerk.): *Szociális elemek az új Ptk-ban*. Acta Caroliensia Conventorium Scientiarum Iuridico-Politicarum VII. Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Budapest, 2013. 11–15. pp.; LESZKOVEN LÁSZLÓ: *A polgári jog alapelvei*. Konferencia-előadás, elhangzott 2023. június 9-én Miskolcon a POT XXVIII. Polgári Jogot Oktatók Országos Találkozóján a „10 éves a Ptk.” című konferencián

¹⁹ MENYHÁRD ATTILA: *A polgári jog tudománya Magyarországon*. In: Jakab András – Menyhárd Attila: *A jog tudománya – Tudománytörténeti és tudományelméleti írások, gyakorlati tanácsokkal*. hvgorac. Budapest, 2015. 219. pp.

egyrészt világszinten határoz meg olyan alapköveket, mint a szerzői mű, továbbá alapelveket, mint a vagyoni jogok átruházhatósága.²⁰ A nemzetközi jogban gyökerező terminológiai meghatározásokat – főszabály szerint – ugyanakkor függetlenül kell értelmezni a nemzetállami jogszabályokban foglalt meghatározásoktól.²¹ (2) *Iure conventionis*-ként érvényesül a szerzőség, valamint az idézés joga.²² (3) Minimumrendelkezéseket kínál a védelmi időre vagy a jogviszony tartalmára, a szerzőt megillető személyhez fűződő és vagyoni jogokra nézve.²³ (4) A BUE 5. cikke alapján meghatározott esetekben a szerzők nem csupán a nemzeti jogszabályokban foglalt jogokat élvezik, hanem közvetlenül azokat is, amelyeket az egyezmény külön megad. (5) A szabályozás a jogi védelem alanyát, tárgyát, a védelmi időt, a felhasználás egyes eseteit, a jogérvényesítés alapjait, határforgalommal kapcsolatos kérdéseit öleli fel, de nem terjed ki a szerzői művek kontraktuális felhasználásával kapcsolatos magánjogi egységesítésre.

Az Európai Unió bíróságának joggyakorlatában kialakult tétel, hogy az unió keretei között megvalósuló jogharmonizáció során az irányelvekben foglalt alapvető szerzői jogi fogalmakat autonóm módon²⁴ a Berni Unió Egyezmény alapján a tagállamokban egységesen kell értelmezni (például szerzői mű, analógia alapján származékos mű jelentése). Ennek jogalapja, hogy bár az Európai Unió a Berni Unió Egyezményben közvetlenül nem részes állam, azonban tagja az Egyetemes Szerzői Jogi Egyezménynek, amely a Berni Unió Egyezmény 1-21. cikkeit, valamint mellékletét kötelezően alkalmazni rendeli.²⁵ Érdekes jogértelmezési helyzetet teremt az, amikor az Európai Unió bíróságai a tagállamokra nézve kötelezően alkalmazandó uniós jogi fogalmakká emelve értelmezik a Berni Unió Egyezményben foglalt szerzői jogi alapintézményeket. Számos esetben az uniós jogi fogalmakra épülő harmonizáció ezen egységesen értelmezendő definíciókra épülve további utat nyit a tagállami részletszabályok alkalmazása felé (például többszörösítés, terjesztés, nyilvánossághoz közvetítés, nyilvánossághoz történő továbbközvetítés esetében). A nem harmonizált területeken a szerzői jogról szóló tv. (1999. évi LXXVI. törvény, továbbiakban: Sztj.) vonatkozó §-ait a nemzetközi jog fényében szükséges értelmezni (például a szerző személyhez fűződő jogai, a nyilvános előadás joga, az átdolgozás joga). A védelmi idő esetében nem szükséges a nemzetközi és uniós harmonizációra tekintettel további jogértelmezési módszer alkalmazása, hiszen mindkét esetben minimumkövetelmények érvényesülnek, így az Sztj. 31. §-a alkalmazandó. A szabad felhasználás jogalapját szintén a tagállami részletszabályok adják akkor is, ha harmonizációra sor került; uniós jogi fogalmak ehelyütt nem detektálhatóak.

²⁰ FICSÓR MIHÁLY: *Guide to the Copyright and Related Rights Treaties Adminstrated by WIPO*. https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/891/wipo_pub_891.pdf (2023. 06. 30.), 46. p.

²¹ BOGSCH, ARPAD: *The Law Of Copyright Under The Universal Convention*. Sythoff–Bowker, Leyden–New York, 1964. 67. p.

²² VON LEWINSKI, SILKE: *International Copyright Law and Policy*. Oxford University Press, Oxford, 2008. 129. p.

²³ VON LEWINSKI 2008, 132. p.

²⁴ FAZEKAS JUDIT: *Az EU jogrendszer*. In: Osztovits András (szerk.) *EU-jog*. Budapest, HvgOrac, 2015. 220–225. pp.

²⁵ Például: C-310/17. *Levola Hengelo BV v Smilde Foods BV*. [2018] ECLI:EU:C:2018:899.

Az ipari tulajdon védelme a technológiai műszaki alkotások, ipari minták és a megkülönböztetésre szolgáló megjelölések jogi oltalmát szolgálja.²⁶ A nemzetközi egyezmények elemzéséből felállítható az a csoportosítás, miszerint az ipari tulajdon oltalmi formái között lajstromba vételhez kötött a szabadalmi oltalom, a használati mintaoltalom, a formatervezési mintaoltalom, a védjegy, valamint az egyes árujelzők, míg a kereskedelmi név védelme esetében nem szükséges bejelentés vagy lajstromoztatás.

A feltaláló jogi oltalma *iure conventionis*. A territorialitás nyomán és ezirányú uniós harmonizáció hiányában a nemzeti jog nemzetközi jog fényében történő értelmezése képezi a jogalkalmazás alapját. Az ipari tulajdon egyes oltalmi lehetőségeit eltérő nemzetközi egyezmények rendezik azzal, hogy az államok számára kínált minimumrendelkezéseken túlmenően kimutatható az a magánjogi hatás, hogy a szabadság esetében a jogi védelem anyagi jogi előfeltételei,²⁷ a védjegy nemzetközi karakterisztikáját adó közös fogalmi alapkő,²⁸ valamint a földrajzi megjelölések jogi meghatározói a TRIPS-egyezmény keretei között kerültek globális szinten elfogadásra.²⁹ Regionális szintű jogi oltalom feltételei nem jelentik a nemzeti előírások harmonizációját.

A TRIPS-egyezmény 39. cikke alapján nemzetközi szinten kerül elismerésre és megállapítható, hogy a fel nem tárt információ a szellemi tulajdon keretei között jogi védelemben részesül. A fel nem tárt információ jogi feltételeire vonatkozó keretrendelkezéseket és iránymutatásokat az egyezmény megadja a nemzeti jogalkotók számára. Nemzetközileg érvényesülő korlát ugyanakkor, hogy a fel nem tárt, titkos információ nem használható fel a tisztességes verseny korlátozására. A jogi védelem a keletkezéssel automatikusan fennáll mindaddig, amíg a kritériumfeltételek teljesülnek; nem szükséges hozzá lajstromoztatási eljárás lefolytatása. A jogi oltalom nem időbeli keretek között érvényesül, hanem a jogszabályban meghatározott feltételek fennállása és teljesülése határozza meg a jogi védettség tényét. Az oltalom jogosultja az ellenőrzést gyakorló személyt, amely akár természetes személy, akár jogi személy is lehet.³⁰ A fel nem tárt információ részét képezhetik alkotótevékenység eredményeképpen létrejött (1) szerzői jogilag védett, ugyanakkor nyilvánosságra nem hozott művek, (2) nem lajstromoztatott, így jogilag szabadalmi-, használati minta- vagy formatervezési mintaoltalom alatt nem álló, de minőségükben és színvonalukban találmányként és alkotásként megjelenő innovatív megoldások. Ezen kívül a fel nem tárt információ magában foglalhat olyan információkat és ismereteket is, amelyek nem emberi alkotótevékenység keretei között kerültek kialakításra vagy annak eredménye nem a szellemi tulajdonvédelem oltalmi formái által hagyományosan elismert és oltalmazott közvetett tárgyban ölt testet.

²⁶ TAUBMAN, ANTONY – WAGER, HANNU – WATAL, JAYASHREE: *A Handbook on the WTO TRIPS Agreement*. Cambridge University Press. New York, 2012. 2. p.

²⁷ TAUBMAN – WAGER – WATAL 2012, 97-100. pp.

²⁸ TAUBMAN – WAGER – WATAL 2012, 57. p.

²⁹ *WIPO Intellectual Property Handbook: Policy, Law and Use*. WIPO, https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/intproperty/489/wipo_pub_489.pdf (2023. 06. 30.), 2008. 349–354. pp.

³⁰ TAUBMAN – WAGER – WATAL 2012, 126-129. pp.; Lásd még részletesen: JENEI GÁBOR: *A know-how jogi oltalma az új polgári törvénykönyv és az Európai Unió üzlettitok-védelmi irányelvjavaslatának elemzése alapján – II. rész*. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2016/1. 5–25. pp.

Az Európai Unió WTO-tagságából fakadóan,³¹ valamint az üzleti titok védelméről szóló irányelvvel megvalósított harmonizáció következtében a fel nem tárt információ, üzleti titok kapcsán is felmerül annak a jogértelmezésnek a lehetősége, hogy egyrészt (1) az irányelv uniós jogi fogalmakat fektet le, másrészt pedig (2) az üzleti titok fogalmát a TRIPS-egyezményben foglalt fel nem tárt információ meghatározásával összhangban szükséges értelmezni,³² amelyhez a továbbiakban (3) a tagállami részletszabályok társulnak.

A hatékonyan működő szellemi tulajdonvédelem egyidejűleg feltételezi az innovációs eredmények társadalom felé történő disszeminálását, a technológia transzferjét.³³ Az innovációs jog a szabályozás céljából fakadóan a szellemi tulajdonvédelem részének tekinthető akkor is, ha szabályozási tárgyában nem kizárólagos jogi monopólium megteremtését biztosítja a jogosult számára, hanem a szellemi tulajdon hasznosításának további jogi keretrendszerét teremti meg, nem csupán a magánjog eszközével. Az innovációs jog nemzeti rendelkezéseken alapul az egyetemes alapelvek figyelembe vételével. Közös fogalmi értelmezésre irányuló nemzetközi törekvés eddig a tudomány és az OECD keretei között indult meg. A TRIPS-egyezmény alapelvei és céljai az innováció nemzetállami jogi előírásai számára olyan nemzetközi támpontokat jelentenek, mint a versenykorlátozó megállapodások tilalma (ide sorolva hazánk szempontjából az Európai Unió versenyjogát is), a fejlődő országok segítése, a technikai segítségnyújtás, valamint a szabványok szerepe. Nemzetközi jogi referenciakerete nem nemzetközi egyezményekben ölt testet, hanem OECD kézikönyvekben.³⁴

V. A kutatási tézisek összegzése

A szellemi tulajdonvédelem egyes formáitól, az államok nemzetközi szervezetekben betöltött tagságától, valamint nemzeti szabályozásától függően különféle képpen érvényesülnek a nemzeti jogalkalmazásban államközi alapokon nyugodva. A hazai szabályozás regionális szintű nemzetközi keretrendszerét képezi az Európai Unió joga is.

Az uniós jogon keresztül a nemzetközi joggal kimutatható ezen sajátos együttthatás nyomán, valamint a szerzői jog egyes részterületeit sporadikusan érintő uniós harmonizáció következtében a hazai szerzői jog erősen fragmentálttá vált, ahol a jogalapot nem minden esetben a nemzeti szabályok alkalmazása jelenti és kifinomult érzékenység szükséges a megfelelő jogértelmezési technika megválasztásához.

Az ipari tulajdon védelmét biztosító nemzetközi egyezmények magánjogi hatásai a biztosított jogok elismerése tekintetében szűkebb körben nyitnak olyan jogértelmezés felé

³¹ Lásd részletesen: HORVÁTHY BALÁZS: *A szellemi tulajdonjogok védelme és az EU közös kereskedelempolitikája*. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2013/1. 5–17. pp.

³² DEZSÓ MÁRTA – VINCZE ATTILA: *Magyar alkotmányosság az európai integrációban*. hvgorac. Budapest, 2012. 117. p.

³³ BOGSCH 1964, 3. p.

³⁴ SZLOBODAN, VUKOSZAVLYEV – POLERECZKI ZSOLT – KOVÁCS BENCE: *Az innováció fogalmának fejlődése*. In: Fehér András: *Egészségügyi kutatások*. Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar. Debrecen, 2019. 1886–188. pp.; *The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities – Oslo Manual 2018 – Guidelines for collecting, reporting and using data on innovation, 4th edition*. OECD, European Union, 2018.

lehetőséget, ahol a nemzetközi szinten meghatározott normák közvetlenül hatolnának be a tagállami magánjogok rendszerébe.

Az innovációs jogot a TRIPS közös referenciakerete, valamint az OECD együttműködés alapján a tudomány jelenlegi állása szerint a feltörekvő jogfejlődés jellemzi.

KITTI BAKOS-KOVÁCS

DOGMATIC FOUNDATION OF INTELLECTUAL PROPERTY LAW IN MODERN TIMES

(Summary)

Legal regulation of intellectual property law feeds on deep international roots. Membership of the European Union in international organizations and conventions throws new light to the effects of the international conventions declared norms on national private law. In some cases, rules regarding international conventions – particularly on copyright law – determine such private law definitions and conditions that have a direct impact on domestic law. Depending on legally protected forms of intellectual property, memberships in international organizations and legal regulation of national laws, various prevalence and legal interpretation on the basis of sophisticated sensitivity can be shown.

Method of scientific research is analytical interpretation based on international funds that gives cross-section between international, regional and legal regulation of intellectual property. Primary sources, international commentaries were detected during the research with textual examination of international conventions and secondary legal sources of the European Union in order to reach the greater degree of dogmatic purity.

According to the TRIPs Agreement intellectual property rights are private rights. National regulation of copyright law has a highly fragmented character in Member States of the European Union, that doesn't always mean the application of national norms. Domestic protection of industrial property has to be interpreted in the light of international law in absence of harmonization in the EU. National rules of innovation are based on international universal principles, taking into consideration the requirements of competition law. Some international efforts can be detected in OECD guidelines.